

Леся Українка

ЛІСОВА ПІСНЯ

Харків
ФОЛІО
2022

ПРОЛОГ

Старезний, густий, предковичний ліс на Волині. Посеред лісу простора галява з плакучою березою і з великим прастарим дубом. Галява скраю переходить в куп'я та очерети, а в одному місці в яро-зелену драговину — то береги лісового озера, що утворилося з лісового струмка. Струмок той вибігає з гущавини лісу, впадає в озеро, потім, по другім боці озера, знов витікає і губиться в хащах. Саме озеро — тиховоде, вкрите ряскою та лататтям, але з чистим плесом посередині. Містина вся дика, таємнича, але не понура, — повна ніжної, задумливої поліської краси. Провесна. По узліссі і на галяві зеленіє перший ряст і цвітуть проліски та сон-трава. Деревя ще безлисті, але вкриті бростю, що от-от має розкритись. На озері туман то лежить пеленою, то хвилює од вітру, то розривається, відкри-

ваючи блідо-блакитну воду. В лісі щось загомоніло, струмок зашумував, забринів, і вкупі з його водами з лісу вибіг «Той, що греблі рве» — молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одяга на йому міниться барвами, від каламутно-жовтої до ясно-блакитної, і поблискує гострими злотистими іскрами. Кинувшись з потоку в озеро, він починає кружляти по плесі, хвилюючи його сонну воду; туман розбігається, вода синішає.

«Той, що греблі рве»

З гір на долину
біжу, стрибаю, рину!
Місточки збиваю,
всі гребельки зриваю,
всі гатки, всі запруди,
що загатили люди, —
бо весняна вода,
як воля молода!

*(Хвилює воду ще більше, поринає і виринає, мов
шукаючи щось у воді.)*

Потерчата

*(двоє маленьких, бліденьких діток у біленьких
сорочечках виринають з-поміж латаття)*

Перше

Чого ти тута блудиш?

Друге

Чого зо сну нас будиш?

Перше

Нас матуся положила
і м'якенько постелила,
бо на ріння, на каміння
настелила баговиння
і лататтям повкривала,
і тихенько заспівала:

«Люлі-люлі-люлята,
засніть, мої малята!»

Д р у г е

Чого ж ти тут шугаєш?

П е р ш е

Кого ти тут шукаєш?

«Той, що греблі рве»

Тую Русалку,
що покохав я змалку,
бо водяній царівні
нема на світі рівні!

Збігав я гори,
долини, яри, ізвори, —
милішої коханки
нема від озерянки.
Зіб'ю всю вашу воду,
таки знайду ту вроду!

(Бурно мутить воду.)

Потерчата

Ой леле! Не нуртуй!
Хатинки не руйнуй!
Печера в нас маленька,
що збудувала ненька.
Убога наша хатка,
бо в нас немає татка...

(Чіпляються йому за руки, благаючи.)

Ми спустимось на дно,
де темно, холодно,
на дні лежить рибалка,
над ним сидить Русалка...

«Той, що греблі рве»
Нехай його покине!
Нехай до мене зрине!

Потерчата поринають в озеро.

Виплинь же, мила!!

Русалка впливає і знадливо всміхається, радісно складаючи долоні. На ній два вінки — один більший, зелений, другий маленький, як коронка, перловий, з-під нього спадає серпанок.

Русалка

Се ти, мій чарівниченьку?!

«Той, що греблі рве»

(грізно)

Що ти робила?

Русалка

*(кидається немов до нього, але пропливає далі,
минаючи його)*

Я марила всю ніченьку
про тебе, мій паниченьку!

Ронила сльози дрібнії,
збирала в кінви срібнії,
без любої розмовоньки
сповнила вщерть коновоньки...

*(Сплескує руками, розкриває обійми, знов
кидається до нього і знов минає.)*

Ось кинь на дно червінця,
поллються через вінця!

(Дзвінко сміється.)

«То й, що греблі рве»
(з'їдливо)

То се й у вас в болоті
кохаються у злоті?

Русалка наближається до нього, він круто від-
вертається від неї, виром закрутивши воду.

Найкраще для Русалки
сидіти край рибалки,

глядіти неборака
від сома та від рака,
щоб не відгризли чуба.
Ото розмова люба!

Р у с а л к а

*(підпливає близенько, хапає за руки, заглядає
в вічі)*

Вже й розгнівився?

(Лукаво.)

А я щось знаю, любчику,
хороший душогубчику!

(Тихо сміється, він бентежиться.)

Де ти барився?

Ти водяну царівну
зміняв на мельниківну!

Зимові — довгі ночі,
а в дівки гарні очі, —

недарма паничі
їй носять дукачі!

(Свариться пальцем на нього і дрібно сміється.)

Добре я бачу
твою ледачу вдачу,
та я тобі пробачу,
бо я ж тебе люблю!

(З жартівливим пафосом.)

На цілу довгу мить тобі я буду вірна,
хвилину буду я ласкава і покірна,
а зраду потоплю!
Вода ж не держить сліду
від рана до обіду,
так, як твоя любá
або моя журба!

«То й, що греблі рве»

(поривчасто простягає їй обидві руки)

Ну, мир-миром!
Поплинем понад виром!

Р у с а л к а

(береться з ним за руки і прудко кружляє)

На виру-вирочку,
на жовтому пісочку,
в перловому віночку
зав'юся у таночку!

Ух! Ух!

Ухкають, бризкають, плещуть. Вода б'ється в береги, аж осока шумить, і пташки зграями зриваються з очеретів.

В о д я н и к

(Виринає посеред озера. Він древній, сивий дід, довге волосся і довга біла борода всуміш з баговинням звисають аж по пояс. Шати на ньому — барви мулу, на голові корона із скойок.

Голос глухий, але дужий.)

Хто тут бентежить наші тихі води?

Русалка з своєю парою спиняються і кидаються
врозтіч.

Стидайся, дочко! Водяній царівні
танки заводити з чужинцем?! Сором!

Русалка

Він, батьку, не чужий. Ти не пізнав?
Се ж «Той, що греблі рве»!

Водяник

Та знаю, знаю!

Нерідний він, хоч водяного роду.
Зрадлива і лукава в нього вдача.
Навесні він нуртує, грає, рве,
зриває з озера вінок розкішний,
що цілий рік викохують русалки,
лякає птицю мудру, сторожку,

вербі-вдовиці корінь підриває
і бідним сиротяткам-потерчатам
каганчики водою заливає,
псує мої рівненькі береги
і старощам моїм спокій руйнує.
А влітку де він? Де тоді гасає,
коли жадібне сонце воду п'є
із келиха мого, мов гриф неситий,
коли від спраги никне очерет,
зоставшись на березі сухому,
коли, вмираючи, лілеї клонять
до теплої води голівки в'ялі?
Де він тоді?

Під час сеї мови «Той, що греблі рве» нишком
киває Русалці, ваблячи її втекти з ним по лісо-
вому струмку.

«Той, що греблі рве»

(з укритою насмішкою)

Тоді я в морі, діду.

Мене на поміч кличе Океан,
щоб не спило і в нього чашу сонце.
Як цар морський покличе — треба слухать.
На те є служба, — сам здоровий знаєш.

В о д я н и к

Еге ж, тоді ти в морі... А мені,
якби не помагав мій друг одвічний,
мій щирий приятель осінній дощик,
прийшлося би згинуть з парою!

«Той, що греблі рве» незаметно ховається в воду.

Р у с а л к а

Татусю!

не може пара згинути, бо з пари
знов зробиться вода.

В о д я н и к

Яка ти мудра!

Іди на дно! Доволі тут базікать!

Зміст

ПРОЛОГ.....	5
ДІЯ І.....	25
ДІЯ ІІ.....	104
ДІЯ ІІІ.....	166